

Gemeenten leren van elkaar

Voorbeelden van lokale netwerken in participatiebeleid

Instrument

Marian van der Klein
Monique Stavenuiter

Gemeenten leren van elkaar

Voorbeelden van lokale netwerken in participatiebeleid

Marian van der Klein
Monique Stavenuiter

Juli 2011

Inhoud

Introductie	4
1 Creëer een sterk netwerk rond het maatschappelijk middenveld	6
2 Focus op kansen voor kinderen	8
3 Koppel participatie- en inkomensbeleid	10
4 Werk opbrengstgericht door schuldpreventie	12
5 Vergroot zelfredzaamheid	14
6 Stimuleer initiatieven voor en door de minima	16
7 Denk vanuit thema's	18
Meer weten?	20
Overzicht van de initiatieven	22

Introductie

4

Het bevorderen van *active inclusion*, of de participatie van burgers, is gebaat bij samenwerking tussen de gemeente en het maatschappelijk middenveld. Deze partijen werken al veel samen, maar er is behoefte aan structurelere samenwerking, haalbare doelen, zicht op het effect van interventies en initiatieven van en voor de burger, evaluatie van het rendement van de samenwerking en een heldere taakverdeling tussen gemeente en maatschappelijke organisaties. Kortom, er is behoefte aan een toekomstbestendig participatie- en inkomensbeleid dat rekening houdt met de mogelijkheden van samenwerkingsverbanden. Gemeentelijke ambtenarij en professionele instellingen kunnen bijvoorbeeld lokale knooppunten organiseren om hun deskundigheid te delen. Ook vrijwilligersorganisaties kunnen deelnemen aan deze lokale knooppunten. In deze brochure hebben we een aantal voorbeelden van lokale samenwerkingspraktijken op een rij gezet en bieden we de betrokken partijen aanknopingspunten om van elkaar te leren.

De lokale initiatieven en praktijkvoorbeelden in deze brochure zijn ontleend aan gemeenten die in 2010 hebben meegedaan aan de zogenoemde Stedenestafette (te weten Alkmaar, Almere, Breda, Delft, Den Haag, Eindhoven, Enschede, Hengelo, Leidschendam-Voorburg, Lelystad, Oss, Ridderkerk, Roosendaal, Rotterdam, Schiedam, Sittard-Geleen, Tilburg, Utrecht, Vlaardingen, Waddinxveen, Woerden, Zeist en Zoetermeer). De Stedenestafette vond plaats op initiatief van Movisie, het Verwey-Jonker Instituut, de Sociale Alliantie en de gemeen-

te Utrecht. De aanleiding was het Europese jaar ter bestrijding van armoede en sociale uitsluiting. Tijdens de Stedenestafette voerde het Verwey-Jonker Instituut lokale onderzoeken uit naar het armoedebeleid van de 23 deelnemende gemeenten.

Leeswijzer

Tijdens de lokale onderzoeken in het kader van de Stedenestafette zijn wij veel projecten, samenwerkingsverbanden, initiatieven en beleidsaanpakken tegengekomen die andere gemeenten kunnen inspireren. Het zijn initiatieven die het lokale armoedebeleid verbreden naar 'participatiebeleid', en zo de participatie en de inkomenspositie van mensen met een laag inkomen kunnen verbeteren. De voorbeelden zijn gerangschikt in de vorm van zeven *lessons learned* voor een toekomstgericht armoedebeleid, te weten:

1. Creëer een sterk netwerk rond het maatschappelijk middenveld
2. Focus op kansen voor kinderen
3. Koppel participatie- en inkomensbeleid
4. Werk opbrengstgericht door schuldpreventie
5. Vergroot zelfredzaamheid
6. Stimuleer initiatieven voor en door de minima
7. Denk vanuit thema's

1 *Creëer een sterk netwerk rond het maatschappelijk middenveld*

Het jarenlange debat over het bestrijden van sociale uitsluiting ging gepaard met een overgang van government naar governance. Bij government bepaalt één dominante partij, bijvoorbeeld de rijksoverheid of de gemeente, het beleid, terwijl de inbreng van andere partijen nihil is. Bij sturing op governanceniveau is er een veelheid van partijen en verbindingen tussen partijen, waarbij alle de mogelijkheid tot inbreng hebben. Maar governance op het gebied van armoedebestrijding en *active inclusion* is niet vrijblijvend. Het vraagt regie van de gemeente, een goede samenwerking binnen het gemeentelijk apparaat en een nauwe samenwerking met de organisaties in het veld. Gemeenten die deelnamen aan de Stedenestafette en deze samenwerking goed uitvoeren, zijn bijvoorbeeld Delft en Enschede. Delft heeft een actief netwerk, het Pact tegen Armoede en Enschede organiseert het lokale netwerk tegen armoede door het houden van armoedeconferenties.

tegen Armoede, waaronder allochtone en levensbeschouwelijke organisaties. De gemeente vervult bij dit pact zowel de rol van partner als die van faciliteerder.

Ontmoeting van lokale partijen op de armoedeconferenties in Enschede

De gemeente Enschede organiseert sinds 2007 elk jaar vier armoedeconferenties. De gemeente nodigt dan het gehele netwerk aan organisaties uit dat zich op lokaal niveau met armoedebestrijding bezighoudt. Naast de gemeente nemen verschillende kerkelijke en maatschappelijke groepen aan deze bijeenkomsten deel. Bijzonder is dat de deelnemers zelf de onderwerpen aandragen voor de bijeenkomsten. De wethouder van sociale zaken zit deze conferenties voor. Op deze manier kunnen organisaties zich aan elkaar presenteren en blijven ze goed op de hoogte van wat iedereen doet en te bieden heeft binnen de gemeente.

6

Bundeling van lokale krachten in het Delfts Pact tegen Armoede

Het Pact tegen Armoede Delft is een actief netwerk en een bundeling van krachten door Delftse bedrijven en instellingen. Ze pakken gezamenlijk problemen aan rond armoede. In 2007 is het pact op initiatief van de gemeente opgericht. De ruim 75 ondertekenaars vormen met elkaar een netwerk van particuliere ondernemingen, zorg- en welzijnsorganisaties, en de gemeente. Een groeiend aantal organisaties in Delft is aangesloten bij het Pact

2 *Focus op kansen voor kinderen*

Kinderen en jongeren zijn prominent aanwezig op de lokale sociale agenda's van veel gemeenten. In Nederland kunnen we 273.000 kinderen (elf procent van het totaal aantal kinderen in Nederland tussen de 5 en 17 jaar) beschouwen als enigszins tot zeer uitgesloten. Sociale uitsluiting onder kinderen komt vooral voor in gezinnen die bijstandsafhankelijk zijn. Deze gezinnen kunnen een lidmaatschap van een sportclub of muzieklessen niet betalen. Veel gemeenten hebben regelingen in het leven geroepen die de participatie van deze kinderen wel mogelijk maken (voorbeelden zijn de Ooievaarspas, de U-pas, Sociaal Culturele Fondsen, sportregelingen). Een aantal gemeenten gaat verder, en legt in beleidsvorming en uitvoering een expliciet verband tussen armoedebeleid en jeugdbeleid. Zo heeft Lelystad het Kanspunt: gemeente, scholen, consultatiebureaus, huisartsen en de Stichting Kinderopvang richten zich hierin samen op het voorkómen van het doorgeven van armoede van ouders op kinderen. De gemeente Zeist legt de focus juist op talentontwikkeling.

8

Armoedebeleid met een sterke focus op kinderen en jeugd in Lelystad

De gemeente Lelystad is van mening dat het gevaar van armoede zo vroeg mogelijk moet worden bestreden. Dit begint al bij kinderen op zeer jonge leeftijd. De ondersteuning van de mensen met een minimuminkomen vindt daarom plaats via een tweesporenbeleid:

1) het vroegtijdig opsporen van armoede en sociale uitsluiting onder kinderen en 2) inkomensondersteuning. Deze gerichtheid op het voorkomen van het doorgeven van armoede, en vooral de concrete uitwerking van dit beleid, is een voorbeeld voor andere gemeenten.

Bij alle betrokkenen is er consensus over de wijze waarop samengewerkt kan worden aan de twee sporen van het armoedebeleid. Het is opmerkelijk dat deze consensus is ontstaan zonder veel tijd te besteden aan een vergadercircuit om uitgangspunten te delen, problemen te signaleren, doelstellingen te formuleren en maatregelen te plannen.

*Vrijwilligers, minima, jeugd en kunst:
het KunstExpress Maatjesproject in Zeist*

Het KunstExpress Maatjesproject in Zeist is een origineel project met een positieve insteek, want de focus ligt op talentontwikkeling. De gemeente Zeist, de provincie, het K.F. Hein Fonds en de Rabobank financieren het project, dat is bedoeld voor kinderen in de leeftijd van 9 tot en met 13 jaar uit gezinnen waar niet genoeg geld is voor kunst-educatie. In dit project kunnen deze kinderen hun talent op het gebied van muziek, toneel of beeldende kunst verder ontwikkelen. Ze krijgen een schooljaar lang een maatje (jonge mensen van 19 tot 30 jaar) dat met hen op onderzoek uitgaat in de kunstwereld. Samen kunst maken, een kunstenaar bezoeken, kunst bekijken in een museum of voorstellingen bezoeken.

3 *Koppel participatie- en inkomensbeleid*

De meeste gemeenten voeren al jaren een breed gedefinieerd armoedebeleid, niet alleen gericht op primaire levensbehoeften, maar ook op het bevorderen van deelname aan sociale en maatschappelijke activiteiten. Zo kan het gebrek aan sociale contacten voor mensen hun mogelijkheden beperken tot bijvoorbeeld het vinden van een goede baan. Ondanks de brede inzet van collegeprogramma's, beleidsnotities en projecten voert in de meeste gemeenten de afdeling Sociale Zaken of Werk en Inkomen, die ook de uitvoering van de Wwb en de bijzondere bijstand organiseert, het reguliere armoedebeleid uit. De geïnterviewden uit de gemeenten van de Stedenestafette geven aan dat ze een stevigere verbinding willen tussen het armoedebeleid en de Wmo. Minimabeleid kan veel intensiever vorm krijgen op het kruispunt van de Wwb en de Wmo. Ambtenaren van de afdelingen Sociale Zaken die al samenwerken met Wmo-ambtenaren willen

dat doen op de diverse beleidsterreinen van de Wmo: leefbaarheid, jeugd, kwetsbare burgers, opvang, mantelzorg en vrijwilligerswerk. Er zijn ongeveer drie manieren om de koppeling te maken tussen beleid voor inkomensondersteuning en participatie: via specifieke projecten, via een koppeling van diensten binnen het gemeentelijk apparaat, of via de portefeuilles van de wethouders. Verbinden via specifieke projecten is het meest laagdrempelig en zien we onder meer terug bij de 'Vlietbanen' in Leidschendam-Voorburg en het Fietsenproject in Schiedam.

Activering via de Wwb in samenwerking met het middenveld - de Vlietbanen in Leidschendam-Voorburg

Het doel van de zogenoemde 'Vlietbanen' in Leidschendam-Voorburg is om mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt - het gaat vaak om mensen die al een langere periode een bijstandsuitkering ontvangen - te laten participeren in de samenleving. De minima zijn gedurende een periode van zes maanden voor circa twintig uur per week bezig met een maatschappelijke activiteit die meerwaarde heeft voor zowel de deelnemer, als de samenleving als geheel. Dit kunnen activiteiten zijn op de terreinen zorg, welzijn, kinderopvang, onderwijs, cultuur, sport of milieu. De minima kunnen zelf uit een 'activiteitenmap' een keuze maken voor een type activiteit. De gemeente ontwikkelt de Vlietbanen samen met lokale aanbieders van activiteiten.

Op het kruispunt van leefbaarheid, werkgelegenheid en armoedebeleid: het Fietsenproject in Schiedam

In 2008 is Schiedam gestart met een zogenoemd 'Fietsenproject'. In dit project worden fietsen opgeknapt die door politie en stadswachten uit het straatbeeld zijn verwijderd en waar zich geen rechtmatige eigenaar voor heeft gemeld. Mensen die een leer- en werktraject volgen knappen deze fietsen op. Sinds de start van dit project (op 1 januari 2008) zijn al bijna tweehonderd fietsen uitgegeven. De gemeente heeft met de Stichting Leergeld de afspraak gemaakt dat zij de opgeknapte fietsen ook beschikbaar gaan stellen aan gezinnen met kinderen. Dit Fietsenproject dient dus twee doelen. Het is in de eerste plaats een werkgelegenheidsproject, maar het draagt tevens bij aan het vergroten van de participatie van kinderen in minimagezinnen.

4 *Werk opbrengstgericht door schuldpreventie*

Veel gemeentelijke werkvelden zijn belast met voorschriften, protocollen en afrekenmechanismen. De concrete opbrengsten van beleid en uitvoering worden echter niet altijd even inzichtelijk gemaakt. In verschillende gemeenten zijn voorbeelden van opbrengstgericht werken te vinden. Wat is bijvoorbeeld het rendement van schuldpreventie, wat is de inzet van de middelen en energie hiervoor en waar zijn vervolgens de meeste effecten zichtbaar in de gemeenten? De cruciale vraag is niet 'wat werkt', maar 'wat werkt voor wie in welke omstandigheden'? Voorbeelden van dit opbrengstgericht werken zijn Het Schuldpreventieteam in Alkmaar en Schuldpreventie onder jongeren in Rotterdam.

12

Het Schuldpreventieteam in Alkmaar

Door mensen actief op te zoeken via een 'achter de voordeur'-aanpak, probeert de afdeling Schuldpreventie van de gemeente Alkmaar (sector Samenleving) verborgen schulden op het spoor te komen. Het Schuldpreventieteam geeft kosteloos voorlichting aan inwoners, professionals, vrijwilligers en jongeren in Alkmaar. Zij bieden op maat gemaakte voorlichting, trainingen en workshops aan. Tevens organiseert het Schuldpreventieteam netwerkvonden, zijn zij met een stand aanwezig bij diverse informatiemarkten en organiseren zij activiteiten. Ook beheren zij de website www.socialekaart-shvnh.nl, dat een overzicht biedt van alle gemeentelijke activiteiten en instellingen voor schuldhulpverlening in Noord-Holland.

Schuldpreventie onder jongeren via het beroeps- onderwijs in Rotterdam

In 2008 constateerden bewindslieden van diverse ministeries tijdens een werkbezoek aan Rotterdam dat een relatief grote groep (mbo-)jongeren te maken heeft met meervoudige problematiek, waardoor maatschappelijke uitval dreigt. Dit heeft (mede) geleid tot het zogenoemde 'Rotterdams offensief' (ook wel 'Zorg op het mbo' genoemd), waarin 'Inkomen en Schulden' één van de vijf deelgebieden is. Binnen dit offensief trekken de betrokken ministeries (SZW, VWS, Jeugd & Gezin en Financiën) gezamenlijk op met de gemeente Rotterdam en de Regionale Opleidingscentra (ROC's) in Rotterdam om de samenwerking tussen hulpverlenende instanties en het beroepsonderwijs te versterken. Er zijn verschillende afspraken gemaakt, zoals de ontwikkeling van lespakketten over de omgang met geld en afspraken om de kredietverstrekking aan mbo-studenten te beperken. Verder werkt een aantal banken mee aan financiële buddy's voor ROC-leerlingen.

5 *Vergroot zelfredzaamheid*

De gemeenten uit de Stedenestafette vinden het belangrijk om bij de preventie van armoede en sociale uitsluiting de mogelijkheid te hebben bepaalde doelgroepen te ondersteunen. Dat gaat verder dan het categoriaal beleid dat nu mogelijk is binnen de bijzondere bijstand. Gemeenten mogen collectieve regelingen treffen voor inkomensondersteuning van ouderen, chronisch zieken en/of mensen met een handicap; en er mag een participatieregeling zijn voor bijstandsgezinnen. De wens om preventief armoedebeleid te voeren gaat echter ook over het *bereiken* van deze en andere doelgroepen, zoals werkende armen, alleenstaanden, laaggeletterden en bewoners van achterstandswijken. Een aantal Stedenestafette-gemeenten is daar actief mee bezig, soms expliciet samen met het bedrijfsleven, voedselbanken of woningcorporaties; soms als specifieke opdracht voor het gemeentelijk apparaat.

14

Laagdrempelige voorlichting aan minima via de Geldzoeker en het ROZ Hengelo

Op initiatief van de gemeente Hengelo is de Geldzoeker ontwikkeld: www.degeldzoeker.nl. Het betreft een computerprogramma dat alle inwoners, maar ook intermediairs, de mogelijkheid biedt om na te gaan of zij in aanmerking komen voor landelijke dan wel gemeentelijke financiële regelingen. De Geldzoeker wordt doorontwikkeld om het in de toekomst mogelijk te maken digitaal een aanvraag in te dienen. Daarnaast kent Hengelo de Regionale Organisatie Zelfstandigen (ROZ). Dit is een organisatie die zich inzet voor het bereiken van een specifieke doelgroep van het armoedebeleid: kleine

zelfstandigen. In de gemeente Hengelo wonen veel kleine zelfstandigen met inkomensproblemen en dit aantal neemt de laatste jaren toe door de economische crisis.

Met vrijwilligers oudere minima beter bereiken - de belastingservice van Stichting Welzijn Ouderen Ridderkerk

Alle inwoners van Ridderkerk boven de 55 jaar kunnen gebruikmaken van de belastingservice van Stichting Welzijn Ouderen Ridderkerk (SWOR). Deskundige vrijwilligers voeren de dienstverlening uit. Deze is primair gericht op het helpen van oudere mensen bij het invullen van de jaarlijkse belastingaangifte en andere belastingzaken. Daarnaast bieden de adviseurs hulp bij het aanvragen van kwijtscheldingen van gemeentelijke belastingen en heffingen. Dat laatste is vooral van belang voor die ouderen met een laag inkomen, die schromen om een aanvraag voor inkomensondersteuning te doen. Veel van deze ouderen zijn alleenstaand en beschikken niet over hulp uit de eigen omgeving.

*Laagdrempelige armoedebestrijding door
welzijnswerk: Bezoekvrouwen van Piëzo in
Zoetermeer*

Stichting Piëzo is een van de welzijnsinstellingen in Zoetermeer die een belangrijke rol spelen in de armoedebestrijding in de gemeente. Met het project 'Bezoekvrouwen' richt Piëzo zich op het doorbreken van het isolement onder vrouwen met kinderen, autochtoon en allochtoon, door hen wegwijs te maken in de Zoetermeerse samenleving. De bezoekvrouwen opereren niet alleen vanuit Piëzo, maar ook op verzoek van andere organisaties als scholen, de schuldhulpverlening, het maatschappelijk werk en de politie. Het project heeft een laagdrempelig karakter: de vrouwen hebben dezelfde achtergrond als de mensen bij wie zij op bezoek gaan en komen daarom gemakkelijk bij de mensen binnen. Naast het tegengaan van sociale uitsluiting neemt dit project een sleutelpositie in bij het tegengaan van het niet-gebruik van voorzieningen.

6 *Stimuleer initiatieven voor en door de minima*

Het dagelijks leven van mensen met een uitkering is een realiteit die beleidsmakers en professionals van maatschappelijke organisaties niet of slechts ten dele kennen. Hierdoor bestaat er een missing link tussen de bestaande beleidsmaatregelen en interventies voor deze groepen burgers en hun problemen. Voor een beter bereik van de minima is de ervaringsdeskundigheid van de doelgroep van essentieel belang. De minima kunnen geïnformeerde feedback geven op de (methoden van) voorlichting die gemeenten hanteren: ze communiceren dat zelf, of dit gaat via maatschappelijke organisaties die veel contact hebben met minima - zowel professionele als vrijwilligersorganisaties. De betrokkenheid van de minima is een verantwoordelijkheid van de drie grote spelers op het gebied van armoedebestrijding: de landelijke overheid, de lokale overheid en het maatschappelijk middenveld (landelijk en lokaal georganiseerd). Voorbeelden van initiatieven voor en door de minima zijn de Ruilkring in Oss en de Samen tegen Armoede (STA)-teams in Roosendaal.

Bloeiend particulier initiatief voor en door minima: de Ruilkring in Oss

Al enkele jaren heeft Oss een Ruilkring. Dit is een groep mensen die onderling goederen en diensten ruilen zonder dat er geld aan te pas komt. De betaling vindt plaats in talenten. Een Ruilkring bereikt hierbij twee doelen: het koppelt vriendenkringen aan elkaar en zet er een verrekenings- en administratiesysteem tussen. Dit maakt ingewik-

kelde ruilrelaties mogelijk: ik doe iets voor jou, jij doet iets voor iemand anders en iemand anders doet weer iets voor mij. Deelnemers vergroten hierdoor hun mogelijkheden en ontplooiën verborgen talenten. Daarnaast bouwen ze een uitgebreid netwerk op van sociale contacten. In Amsterdam (betaling in 'Noppes'), Den Bosch ('Niksen') en in Nijmegen ('Zonnetjes') zien we ditzelfde fenomeen.

Met de doelgroep verborgen armoede opsporen: de Samen Tegen Armoede-teams in Roosendaal

De Samen Tegen Armoede (STA)-teams startten in 2007 in Roosendaal. Deze teams zijn in verschillende wijken actief in het opsporen van armoede en het voeren van gesprekken met mensen die moeten rondkomen van een laag inkomen. De leden van de STA-teams hebben zelf ook een laag inkomen en staan daardoor dicht bij de doelgroep. Het doel van de gesprekken is tweeledig. Enerzijds geven de teams voorlichting over de gemeentelijke voorzieningen. Dit draagt bij aan de reductie van armoede: zoveel mogelijk burgers op of onder de bijstandsnorm moeten gebruik gaan maken van de voor die doelgroep beoogde regelingen. Anderzijds gaan de gesprekken over de bevordering van participatie en het leven van een minimuminkomen. De STA-teams hebben dus ook een activerende functie en functioneren daarmee op het kruispunt van de Wwb en de Wmo.

7 *Denk vanuit thema's*

Samenwerking tussen de verschillende relevante partijen rondom *active inclusion* vraagt om een definitief afscheid van aanbodgericht werken. Mensen met een laag inkomen hebben immers vaak meer problemen dan alleen een gebrek aan geld. Vaak hebben ze bovendien te maken met een slechte gezondheid, vermoeidheid, depressie, het verlies van de regie van hun eigen leven, sociaal isolement, een uitzichtloze schuldensituatie of het ontbreken van toekomstperspectief. Het komt er op aan te denken vanuit maatschappelijke vraagstukken en gemeenschappelijke energie te vinden in de keuze van centrale thema's. Verschillende gemeenten uit de Stedenestafette zijn er in geslaagd het bestrijden van armoede en sociale uitsluiting op die manier vorm te geven. We noemen de Armoedege-zant in Eindhoven het Participatiehuis in Sittard-Geleen en de PLUS-punten in Utrecht.

De Armoedege-zant - ombudsman tussen gemeente en maatschappelijk middenveld in Eindhoven

De Armoedege-zant is in Eindhoven in 2009 ingesteld na aanbevelingen van de Taskforce Armoede. Dit is gebeurd op initiatief van de gemeente en in nauwe samenwerking met de stad en maatschappelijke organisaties. De Armoedege-zant signaleert problemen en prikkelt organisaties om samen te werken aan een duurzame oplossing. Daarnaast moet de Armoedege-zant instanties confronteren met hun eigen, vaak conflicterende regels. In feite is de Armoedege-zant de operationalisering van het

uitgangspunt dat armoedebestrijding geen zaak van de gemeente alleen is.

Aanpak complexe armoede onder gemeentelijke regie: het Participatiehuis in Sittard-Geleen

Het Participatiehuis is een inspirerend project van de gemeente Sittard-Geleen, in samenwerking met de gemeenten Beek, Stein en Schinnen. Het Participatiehuis is in 2008 geopend voor alle burgers voor wie direct in loondienst gaan werken (nog) geen reële optie is. Vooral de mensen die te maken hebben met combinaties van problemen krijgen op meerdere gebieden intensieve begeleiding (wonen, inkomen, sociale vaardigheden en psychosociale problematiek). De gemeente werkt samen met diverse partners op het gebied van welzijn, zorg, wonen en re-integratie, maar de regierol ligt bij de gemeente. De medewerkers van het Participatiehuis zorgen er samen met de cliënten voor dat zij zich zo snel mogelijk weer beter kunnen redden in de samenleving en klaar zijn om mee te doen aan de maatschappij. Het Participatiehuis loopt als een rode draad door het gemeentelijke beleid en heeft hiermee verschillende dwarsverbanden binnen de gemeente gecreëerd.

***Groot bereik van gemeentelijke voorzieningen:
koppeling met U-pas en de voedselbank PLUS-
punten in Utrecht***

De gemeente Utrecht slaagt erin om 90 procent van de huishoudens met een laag inkomen te bereiken, onder andere door het bereik van de U-pas (voor mensen met 125 procent van het wettelijk sociaal minimum) te koppelen aan voorlichting over de collectieve zorgverzekering en een aantal regelingen voor kinderen. Daarnaast spelen de voedselbanken en het V-team (dat zich richt op het tegengaan van niet-gebruik van sociale voorzieningen) een belangrijke rol. Het project PLUSpunten is onderdeel van Stichting De Tussenvoorziening en bestaat bij zes voedselbanklocaties in Utrecht. De PLUSpunten zijn er voor gratis voedselverstreking aan mensen in financiële nood, voor ontmoeting, en voor de structurele verbetering van het financiële huishouden met hulp van sociaal-juridische dienstverleners. De gemeente Utrecht subsidieert 24 uur sociaal-juridische dienstverlening per week. De dienstverleners zijn bij de uitgifte van voedsel aanwezig of komen bij mensen thuis. Vrijwilligers schenken koffie en thee en er is tijd voor een gesprek. In sommige wijken zijn er ook mogelijkheden om deel te nemen aan andere activiteiten die te maken hebben met participatie. Op deze manier treffen lotgenoten elkaar en wordt sociale uitsluiting tegengegaan.

Meer weten?

De Stedenestafette heeft 23 deelrapporten opgeleverd van de 23 deelnemende gemeenten, een vergelijkende studie en een essay over twintig jaar armoedebeleid in Nederland. Deze publicaties zijn te downloaden via de website van het Verwey-Jonker Instituut (www.verwey-jonker.nl) en via www.stedenestafette.nl. Informatie over het verbinden van armoede en Wmo-beleid zijn te vinden op www.verwey-jonker.nl/wmoinnovatiebank en www.invoeringwmo.nl.

Meer lezen

Klein, M. van der, Toorn, J. van der, Nederland, T., & Swinnen, H. (2011). *Sterk en samen tegen armoede. Gemeenten en maatschappelijk middenveld in het Europees jaar ter bestrijding van armoede en sociale uitsluiting*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Nederland, T., Stavenuiter, M., & Swinnen, H. (2011). *Van inkomensondersteuning tot Wmo. Twintig jaar armoedebeleid in Nederland*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Nederland, T., & Stavenuiter, M. (2009). *Samenhang in armoedebeleid. Handreiking voor preventief en ondersteunend armoedebeleid*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Nederland, T., & Stavenuiter, M. (2008). *De gezondheid van kwetsbare burgers. Innovatief preventiebeleid door lokale overheden en zorgverzekeraars - een verkenning van het speelveld*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut i.s.m. Bureau BS&F.

Stavenuiter, M., Dekker, F., & Klein, M. van der (2011). *Kansen voor het kruispunt Wmo-Wwb. Tien overwegingen bij integraal participatiebeleid*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut. Wmo Instrumenten.

Stavenuiter, M., & Van der Klein, M. (2010). *Op het kruispunt van twee wetten*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut. Wmo Essay nr. 5.

Overzicht van de initiatieven

1. Bundeling van lokale krachten in het Delfts Pact tegen Armoede.
2. Ontmoeting van lokale partijen op de armoedeconferenties in Enschede.
3. Armoedebeleid met een sterke focus op kinderen en jeugd in Lelystad.
4. Vrijwilligers, minima, jeugd en kunst: het KunstExpress Maatjesproject in Zeist.
5. Activering via de Wwb in samenwerking met het middenveld - de Vlietbanen in Leidschendam-Voorburg.
6. Op het kruispunt van leefbaarheid, werkgelegenheid en armoedebeleid: het Fietsenproject in Schiedam.
7. Het Schuldpreventieteam in Alkmaar.
8. Schuldpreventie onder jongeren via het beroepsonderwijs in Rotterdam.
9. Laagdrempelige voorlichting aan minima via de Geldzoeker en het ROZ Hengelo.
10. Met vrijwilligers oudere minima beter bereiken - de belastingservice van Stichting Welzijn Ouderen Ridderkerk (SWOR).
11. Laagdrempelige armoedebestrijding door welzijns-werk: Bezoekvrouwen van Piëzo in Zoetermeer.
12. Bloeiend particulier initiatief voor en door minima: de Ruilkring in Oss.
13. Met de doelgroep verborgen armoede opsporen: de Samen Tegen Armoede-teams in Roosendaal.
14. De Armoedegezant - ombudsman tussen gemeente en maatschappelijk middenveld in Eindhoven.
15. Aanpak complexe armoede onder gemeentelijke regie: het Participatiehuis in Sittard-Geleen.
16. Groot bereik van gemeentelijke voorzieningen: koppeling met U-pas en de voedselbank PLUSpunten in Utrecht.

Colofon

Dit betreft een publicatie die uitkomt binnen het VWS-programma "Beter in Meedoen". Dit meerjarige programma is gericht op de vernieuwing en kwaliteitsverbetering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo).
Meer informatie over dit programma kunt u vinden op de website www.invoeringwmo.nl

23

Opdrachtgever / financier	Ministerie van VWS
Programma	"Beter in Meedoen"
Auteurs	Dr. M.M.J. Stavenuiter Dr. M. van der Klein
Redactie	Prof. dr. Hans Boutellier Drs. Trudi Nederland
Omslag	Grafitall, Eindhoven
Uitgave	Verwey-Jonker Instituut Kromme Nieuwegracht 6 3512 HG Utrecht T (030) - 2300799 E secr@verwey-jonker.nl I www.verwey-jonker.nl

De publicatie

De publicatie kan gedownload en/of besteld worden via onze website: <http://www.verwey-jonker.nl/wmoinnovatiebank>.

ISBN 978-90-5830-455-1

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht 2011.

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Verwey-Jonker Instituut.

Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

The copyright of this publication rests with the Verwey-Jonker Institute.

Partial reproduction of the text is allowed, on condition that the source is mentioned.

Instrument

Burgers, vooral die met een minimuminkomen, zijn gebaat bij een goede samenwerking tussen hun gemeente en het lokale maatschappelijk middenveld. Deze samenwerking kan tot stand komen via lokale knooppunten of netwerken. In deze brochure hebben we een aantal voorbeelden van lokale samenwerkingspraktijken rondom armoedebeleid en participatie op een rij gezet. Het gaat om initiatieven en praktijkvoorbeelden die het lokale armoedebeleid verbreden naar participatiebeleid. Zo gaan we bijvoorbeeld in op het Fietsenproject in Schiedam, het Schuldpreventieteam in Alkmaar en de Ruilkring in Oss. Alle voorbeelden in deze brochure zijn ontleend aan gemeenten die in 2010 hebben meegedaan aan de Stedenestafette tegen armoede en sociale uitsluiting.

www.verwey-jonker.nl/wmoinnovatiebank

